

Hjemmefrontere, men også bistandsmenn

Av Edvin Helgesen

Det var visstnok den pragmatiske preusser-konge Frederik den Store som i sin tid lanserte tesen om at «enhver er salig i sin egen tro». Samme liberalitet praktiserte han ikke når det gjaldt troen på seieren. Hans undersåtter fikk full frihet til å klage over både matmangel og ham personlig, men å tvile på den endelige seier, det var landsforræderi. Den klippefaste tro på seier var vel ikke helt forankret i nordmenns sinn heller. Det var mange som sto på stasjonen og ventet, helt til man ble overbevist om hvilken vei toget ville gå.

Terrorist-metoder

Hjemmefrontens ledere eller deres forløpere, nemlig de som hadde mistet, eller var i ferd med å miste sine maktposisjoner, var tidlig klar over at *troen* på «Det Rettferdige» ikke var nok. Det måtte en hard innpisking til. Og når den psykiske terror ikke strakte til, måtte man bruke hardere lut, og man gikk over til metoder som både Yasir Arafat og Gadaffi sikkert har tatt mye lærdom av. Ikke husker jeg hvor mange sivile det var som ble skutt på åpen gate eller myrdet på annet vis, det finnes sikkert oppgaver som ikke er offentliggjort.

Bensinstasjoner ble sprengt

og beboerne av leiegårder ble husløse. Hvorfor det var nødvendig å sprengte eller sette fyr på Aulaen og Nationaltheatret er en gåte. Og de skyldige har sikkert ingen lyst til å motta medaljer for sin heroiske innsats. Jeg vet ikke en gang om sakene er etterforsket. Ganske riktig skulle Nationaltheatret ha premiere på et skuespill, skrevet av den dengang kjente litterat Finn Halvorsen, men at stykket var så brannfarlig kunne man ikke ane.

Men hvorfor ble Hjemmefrontens skyts bare rettet mot NS og ikke mot andre «utbrytergrupper»? La gå at det gjennom Nasjonal Samlings arkiver i løpet av krigsårene sirkulerte en 50-60.000 medlemmer. En del overtok sentrale stillinger i forvaltningen og i LO, og skjøv ut de folkevalgte. Var det kanskje ren brønid når det nettopp var de utstøtte som stilte seg som ledere i kampen? Var det demokratiet eller makten de savnet? Problemet var jo ikke så stort. Nazifiseringen var ikke større enn at man etter krigen bare kunne skifte ut toppene, og samfunnet fungerte som før. Disse NS-lederne er etter krigen blitt stemplet som *udugelige*. Men var de det? De hadde lang erfaring i samfunnets tjeneste

(Forts. side 7)

INO I SORG

KÅRE HAUGERUD ER DØD

INO's formann og ildsjel, «Folk og Land»s redaktør i mange år, en uredde kampfelle og god venn, er ikke mer i blant oss.

«Folk og Land»s redaksjon og medarbeidere vil med Arne Garborgs ord få takke ham og alle de andre trofaste som er gått bort fra oss:

«Her ligg dei, grav i grav frå fjell og ned i hav som stridde so. Gud sign kvar ærleg svein som søv der under stein, Gud sign dei kvar og ein der dei er no.»

Se side 3

NORSK UTVANDRING TIL ARGENTINA

Av R. A. N., Buenos Aires

En gang i 1943, etter Stalins grad, fikk jeg følgende spørsmål fra en eldre, sindig NS-embetsmann: «Og hvis tyskerne taper krigen, hvilke planer har du? Tenker du på å søke andre jaktmarker?»

«Nei, det tror jeg ikke», var mitt svar. «For det første forutser jeg ikke et absolutt tysk nederlag. Vestmaktene kan ikke være så tåpelige at de overlater halve kloden til kommunistisk slaveri. heller ikke kan vi ta London-propagandaen om straffeforfølgning mot NS-medlemmene særlig høytidelig. Alle vet inderlig vel at en eksilregjering ikke kan utferdige straffebestemmelser for okkupert område. Og hva med deg: Har du utvandring i tankene?»

Han ristet på hodet: «Jeg er for gammel til slike sprell. Men dere unge har fremdeles sjansen til en ny start i livet».

Det gikk nok anderledes enn vi forestillet oss. Som i mitt tilfelle fikk utviklingen i 1945/46 tusener av de politisk forfulgte til å skifte mening. Argentina sto fram som det forjettede land; det var jo mere europeisk enn de andre syd-amerikanske statene, hadde liten befolkning i forhold til arealet og kom ut av krigen med store økonomiske ressurser, takket være leveransene av levnetsmidler til de allierte.

De første som kom over - i 1946 - var sangeren Jon B. Otnes og familien Ottar Ubøe med tre sønner. Optimismen steg mange grader i fengslene og fangeleirene da vi fikk de første nyhetene fra disse pionerene. Fra å være en dagdrøm og en fjern mulighet ble utvandring til et lysende håp i mørket som omga oss.

Dermed begynte planleggingen af flyktningeferdene. utallige båtreiser ble påtenkt, bare et fåtall kunne virkeliggjøres. Først i rekken kom «Solbris», Christian Michelsens gamle lystyacht med 11 mann ombord, som satte ut 3. juli 1947. Like etter rømte 4 mann med seilbåten «Mi Casa», kom seg frem til Spania, hvor båten ble solgt, og reiste derpå enkeltvis til Argentina.

7 mann sto ved pumpene på den synkeferdige «Rex» helt syd til Tanger. Redningsbåten «Nord», med flere familier ombord, nådde derimot helskinnet Buenos Aires i 1949. Og toppen på kranssekaken fikk vi da frakteskuten «Ida II», ført av marinekaptein Erling W. Eliassen, etter et mesterstykke av sjømannskap tøffet inn på havnen i Argentinas hovedstad i januar 1950.

(Forts. side 6)

LØGNEN OM GUERNICA

Av Idar Aarheim

Dramaet begynner

Allerede da det nasjonalbevisste Spania etter folkefrontregjeringens manglende vilje til å straffe politiske mord og omfattende terroraksjoner fra de røde, grep til våpen i juli 1936, hadde den sosialistiske og liberalistiske presse satt igang et velregissert propaganda-apparat (ledet fra Moskva!) som gikk ut på at «demokratiet» i Spania var i fare. Utallige borgerlige aviser og kringkastingstasjoner verden over falt inn i jammerkoret for å støtte det «demokratiske» regimet i Madrid. Vervingskontorer for frivillige til internasjonale brigader ble satt opp i en rekke

land. I Oslo later det til at AIF (arbeideridretten) spilte en særlig aktiv rolle i vervingskampanjen.

Men også nasjonalsinnede antikommuniste fra en rekke land strømmet til de Franco-kontrollerte områder for å kjempe. Dette ble stort sett underlagt i de vestlige informasjonskanaler. Først da Tyskland kom Franco til hjelp med flystøtte fra Legion Condor, og Italia i tillegg til frivillige sendte fire regulære divisjoner med flystøtte, ble det i Vestens «frie presse» et ramaskrik om «den fascistiske innblanding i Spanias indre anliggender».

Den samme «demokratiske og frihetselskende presse» godtok derimot uten forbehold at Stalin sendte tusenvis av militære rådgivere og kommisærer. Det var heller ingen innvendinger mot at folkefrontregjeringen fikk fly og store mengder stridsmaterieell og forsyninger fra sosialistregjeringen i Frankrike. Russerne stjal som betaling hele den spanske stats gullbeholdning!

I spissen for den vestlige presse hylekor gikk engelske «News-Chronicle» med en rekke løgnhistorier om «fascistene» og deres herjinger mens den omhyggelig unnlot å berette om folkefrontregjeringens forbrytelser og massakrer. Og den «demokratiske» Madrid-regjeringen hadde meget å svare for. I november 1936 lot den kom-

(Forts. side 2)

Dagen er 26. april 1937. Stedet den lille, baskiske byen Guernica 20 km øst for Bilbao. Liten med sine til vanlig vel 5000 innbyggere, men stor fordi den inntar en helt sentral plass i baskernes historie. Her ble baskernes hellige ek plantet en gang på 1300-tallet. Og selvom den tørket inn og ble erstattet av en etterkommer i 1811, har de spanske statsoverhoder gjennom århundrer kommet hit for å sverge troskap mot de interne, baskiske lover. Bak «loveken» ble residensen for den baskiske landdag bygget, Casa de Juntas.

Denne april dagen for mer enn 51 år siden, har den spanske borgerkrig rast med stadig stigende hat og forbitrelse i mer enn trekvart år. I mellomtiden er den ikke bare en spansk, men en europeisk borgerkrig. Konstellasjonene under den annen

verdenskrig har allerede tegnet seg tydelig. Moskvas (Kominterns) folkefronts-taktikk: gjennom parlamentariske valg å vinne makten i vestlige land. Ved Kominterns møter i 1935 blir det bestemt at Spania skal bli det store pilotprosjektet. Med sosialistene som gisler og fortropper i betydningen av «nyttige idioter», vinner folkefronten makten ved valgene til nasjonalforsamlingen (Cortes). Sosialistene inntar de fleste ministerposter, men det er marxistene som bestemmer - og de er sovjetimperialismens lydige lakeier. Det skal vi komme tilbake til.

Minneord ved Ove Jacobsens bortgang

Ove Jacobsen er død. Han var en av de første som meldte seg frivillig til Den Norske legion for å kjempe imot bolsjevikene. Etter 13 måneders tjeneste i legionen, meldte han seg til tjeneste i Regiment Norge. Ove Jacobsen tjenestegjorde som soldat til krigens slutt. Før krigen meldte han seg som frivillig til Finlands-krigen, men krigen sluttet før han kom til fronten. Som underoffiser i Legionen var han alltid godt likt for sitt hyggelige smil og sin hjelpsomhet. Veteraner fra forskjellige kompanier av Den Norske Legion var tilstede for å vise Ove Jacobsen den siste ære da han ble bisatt på Nøtterøy kirkegård, og hans kiste ble bl.a. båret av veteraner fra hans eget kompani.

Etter bisettelsen var veteranene samlet til en minnestund i Tønsberg.

Vi vil ære hans minne!

*Veteraner fra
Den Norske Legion*

YTRING

Av Trygve Haakenstad

TV-serien om Quisling-saken er for lengst over, og gode veteraner av 1945-modell, kan puste lettet ut. Det ble ikke noe forsøk på rensking, som enkelte fryktet. Og som en konklusjon på det hele har Norges største avis - på lederplass - stadfestet Quislings dødsdom på ny.

Når vi ellers ser på utviklingen gjennom de mange år som er gått siden fredens komme, kan en iakttagere merke seg en økende interesse i mange kretser både for okkupasjonstiden og årene etterpå.

Fra folk med vanlig sunn dømmekraft - som hadde evnen til å dra sammenlikninger mellom landsvikkedømte - som de ofte hadde personlig kjennskap til - og forbrytere i vanlig forstand, måtte det naturlig nok ganske snart komme en strøm til

(Forts. side 6)

Løgnen om Guernica . . .

(Forts. fra s. 1)

munistene henrette ca. ti tusen politiske fanger uten rettergang. Det var den energiske, unge kommunistleder Carillo som ledet myrderiene. Ca. 6 500 prester, nonner og munkere ble på bestialsk vis myrdet de første månedene av krigen. Dette er ikke skummel falangistpropaganda. Tallene gjentas i de Cals historieverk «Catalunya durante la guerra» fra 1986. De Cal forteller også at bare i Catalonia foretok sosialistene og kommunistene 14 486 «offisielle» henrettelser fra 1936 til Franco fordrev dem i begynnelsen av 1939.

Myten Guernica blir skapt

Men hva var det så som skjedde den 26. april 1937? Jo, den dagen og særlig natten som fulgte, ble grunnlaget for en av historiens aller største løgnlegender lagt: legenden om Guernica - den første «åpne by som kaldblodig ble lagt i ruiner av tyske bombefly». Nå var Guernica riktignok ingen «åpen by» fordi den var oversvømmet av baskisk marxist-milits slått på retrett av Francos veldisiplinerte styrker. Her var dessuten arsenaler og en betydelig våpenfabrikk.

Høsten 1936 mens folkefronten hadde luftherredømme på grunn av russisk og fransk flystøtte, hadde regjeringsradioen i Madrid og pressen med storavisen ABC i spissen, i skadefryd berettet om hvordan deres fly hadde drevet terrorbombing av en rekke «fascistbyer» fra Sevilla i syd til Gijon i nord. Hundrevis av sivile ble drept, men det vekket ingen indignasjon i den «demokratiske» verdens «frie» presse. Like lite som de alliertes massemyrderier av den tyske sivilbefolkning senere gjorde det med de massive bombeangrepene mot tyske byer under den annen verdenskrig.

Situasjonen i Guernica

Ved begynnelsen av borgerkrigen hadde den baskiske separatist og marxist Aguirre opprettet sin egen regjering som kjempet på parti med folkefrontregjeringen i Madrid, men for en sosialistisk basker-republikk. Aguirre og hans medhjelpere organiserer også egen militær og et væpnet politikorps. Begge disse militærorganisasjoner skulle snart bli beryktet for terror og råskap. De hadde sovjetiske rådgivere og kommisærer som anbefalte dem den brente jords taktikk. Men de nøyde seg ikke med å brenne og sprengte steder de måtte oppgi. De myrdet også for fote alle som kunne tenkes å være en politisk motstander.

PABLO PICASSO. Guernica. 1937. 345x770 cm. - Museum of Modern Art, N.Y. (Utlånt på ubest. tid av kunstr. bo.)

Den 26. april 1937 er store militsstyrker på retrett for å redde seg bak den såkalte jernringen de har lagt rundt Bilbao. Hvis militsen hadde hatt ærbødighet for Guernicas historiske betydning, ville den ha foretatt dette tilbaketog langs en annen marsjrute.

Luftangrepet

Den konsentrerte opphopningen av personell, kjøretøyer og militært materiell gjør Guernica denne dagen til et velegnet bombemål. Nasjonalistenes militære ledelse (general Mola og oberst Vigón) på nordfronten ber Legion Condor og italienerne om flystøtte. Den strategisk viktige broen og forstaden omkring den, blir bestemt som bombemål - ikke sentrum av byen.

Nå går vi over fra det historiske til det samtidige, menneskelige synsfelt. Vi skal se Guernica-tragedien slik de 16-årige tvillingene Maria og Pio Miguel opplevet den. Foreldrene var av politiske grunner gått fra hverandre (faren sosialist - moren nasjonalist). Derfor var de unge sendt fra San Sebastian for å gå på skole og bo hos bestemoren i Guernica. Men denne vårdagen har de tidlig gått opp i den skogkledte åssiden utenfor byen. De har tatt med seg godt med klær og mat og føler seg sikrere her. En pen storbyente kan bli betraktet som et attraktivt bytte av de udisiplinerte militsoldatene, og den velvokste Pio Miguel er engstelig for å måtte gjøre tjeneste som soldat under tilbaketog.

Alt i Guernica bærer preg av at byen er kommet i krigssonen og det ukentlige marked er avlyst. Flydur. Tvillingene ser to små speiderfly kretse i stor høyde over byen. De forsvinner, men kanskje en halvtime senere høres tung flystøy fra øst. Sirenene blir slått på og sivilbefolkningen skynder seg til de to store, bombesikre kjellerne som den forutseende byingeniøren i

tide har innrettet. Bestemoren bor nær det ene. De to ungdommene teller mer enn 30 fly. De bærer alle, nasjonalistenes kjennetegn, men Pio Miguel kjenner tyskernes Junker-fly som utgjør hovedstyrken.

Femti år senere forteller han hvordan han i grublandet forventning så de første bombene falle på et par kilometers avstand. Detonasjonene er så kraftige at de snart holder seg for ørene mens branner og tykk røyk legger seg over broen og de nærmeste kvartalene. Flyene gjør flere runder før bombelasten er tømt og de forsvinner uten tap.

Senere på dagen kommer bølge nr. 2 av bombefly og tømmer sin fryktelige last hvorav de tyngste bombene er 250 kilo. Fra utsiktspunktet ser det ut som om ca. en tredjedel av byen nærmest broen er ødelagt etter hvert som røken og støvskyene mot kvelden blir noe lettere. Men de to våger seg ikke frem og da mørket faller på, opplever ungdommene neste akt med eksplosiver.

Los Dinamiteros

Nå finnes ingen fly, men i flere timer utover natten fortsetter eksplosjonene mens flammene ser ut som de har spredt seg over hele byen. De kryper tett sammen under teppene for å holde varmen og synker inn i en døsig søvn som de våkner av ut på formiddagen. Lange kolonner av sivilister og militære er på vei mot Bilbao. Byen tømmes for alle vidner.

Nei, forresten! I morgentimene er alle pressefolk i Bilbao bragt opp til Guernica og får marxistenes velredigerte versjon av det som har hendt. Kort sagt: myten om Guernica er skapt - den som fortsatt lever blant ukritiske sosialister og «demokrater» som har behov for å legge skylden for all grusomhet på de fæle «fascistene».

Myten om Guernica forteller derimot ikke om baskermilit-

sens egne «dinamiteros» som under tilbaketog hadde som oppgave å sprengt på samme, grunnide måte som Guernica. En viktig propagandaseier er vunnet av marxistene. Verdenspressen er lurt opp i stry, men den hadde da også god vilje til å la seg lure. Senere har «demokratiske» og sosialistiske historikere ukritisk kolportert legenden om Guernica videre.

Sir Archibald James

Men en britisk adelsmann og høytstående fagmann, lar seg ikke lure av det han blir presentert. Det er Sir Archibald James, wingcommander i Royal Air Force. Han fastslår at bombene (på grunn av kraterne) bare har ødelagt den delen av byen som ligger nærmest broen. Resten er sprengt «på bakken» og satt i brann med bensin og parafin som det stinker av overalt. Og Sir Archibald ser også noe annet som ville være umulig hvis byen hadde bukket under bare av luftangrepene: Bygningen til den baskiske landdagen (Casa de Juntas), katedralen og den berømmelige steneken er uskadd - selvom propagandaen allerede har fortalt verden at alt ble ødelagt av «fascistenes terrorbombing»!

Franco og tyskerne benekter

Da nasjonalistene et par dager senere rykker inn i ruinbyen, er de fullstendig utslått over det de ser. Det samme gjelder tyskerne i legion Condor og italienerne. Reaksjonen i verdenspressen har også sjokkert dem.

Nå gjør de det dumme som tenkes kan. De benekter luftangrepene den 26. april! Det tar dem noen dager før de er klar over hvor meget av ødeleggelsene som skyldes deres egne bomber og hva som er forårsaket av «los dinamiteros».

(Forts. side 6)

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaktør:
MARNA MELSOM PEDERSEN

Forretningsfører:
HARALD K. SCHAANNING

Postadresse: Boks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1.
Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo;
mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 11—14 og onsdag kl. 17—20.
Telefon: (02) 19 06 71 — (Telefonsvarer).
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 130,- (i omslag kr. 150,-). Utlandet + kr. 10,-.
Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a. pr. spalte/m. Minstepris kr. 50,-.
Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG.

Blodig fred

Det skal ikke stor fantasi til for å forestille seg at krig er noe riktig følt noe. Og den blir ikke mindre forferdelig etterpå, når seierherrene skal berette sagaen om alle sine lidelser. Taperne bør helst veie sine ord på vektskål i så måte. De seirende bruker å være noe ømskinnet når det gjelder den siden av saken, selv om det finnes «gode» nordmenn som også har utgitt bøker om sine «heltedåder» mot tyske sivile, kvinner og barn. Norske flyvere som skryter av å ha plaffet løs på alt som måtte røre seg av ufarlig tysk liv på jorder og marker.

Er man «en av gutta», er det forresten mye å ergre seg over. Som når Per Bang i Aftenposten forarges over Rune Hansens bemerkning om at det faktisk deltok fler nordmenn i aktiv fronttjeneste på tysk side enn på den motsatte. Og til tross for at han selv utvilsomt tilhører «venstresida», så ønsker han seg ikke for, under luftingen av sine mandighetskomplekser, å diskriminere kvinnekjønnen. Han nevner i sitt innlegg - *gutta i Sverige - gutta på skauen osv.* - og neglisjerer totalt flickorna i Småland. Det var også en del nordmenn i Skottland som trakk rundt i lyngen der. Men de var heldigere enn de fleste, de slapp å se en tysker under hele krigen.

Men så ble det da fred omsider, for dem som vant. At freden ikke skulle omfatte taperne, er vel bare et moralsk fremskritt. Det bør alltid gjøres forskjell på de snille og de slemme. Og at det er lettere å håndtere de slemme etter fortjeneste i fredstid enn i krig er så sin sak.

Men vi må få lov til å peke på den klare rasistiske slagside som freden har fått. *Ja, bare i de to siste fredsårene er det dødd flere mennesker i den tredje verden av demokratisk sult enn de som ble drept i de to verdenskrigene tilsammen.* Og det til tross for at det produseres tre ganger så mange kalorier mat som det behøves for at alle skal få hva de trenger. *Årsaken er det økonomiske verdenssystem og de politiske ideologier den annen verdenskrig i virkeligheten dreiet seg om.*

At den tyske nasjonalsosialismen også hadde sine skyggesider er så, man skal man først sammenligne, *tyskerne i krig med de allierte i fred, så er altså tallenes tale om antall dødsopfre klar nok.* Er det derfor man holder hetsen mot tyskere og nazister gående i det uendelige? For å skjule det man selv holder på med?

Og ettersom de alliertes fred således langt fra er blitt noe å rose seg av, kunne kanskje tiden snart være inne for våre motstandere til å begynne å undres over om det muligens kunne være noe de også «burde ha forstått»?

Kåre Haugerud

Vi har lidt et stort tap. INOs formann og Folk og Land's redaktør gjennom en lang årrekke, Kåre Haugerud, er gått bort, 71 år gammel. Han har lenge vært alvorlig syk, men de utstøttes sak var hele hans liv, og han var aktivt med i arbeidet inntil noen få uker før sin død.

For oss i INO og Folk og Land er det som om en vegg er falt ut. Haugerud var der alltid, til enhver tid villig til å ta et tak, også når vi andre nølte. Hans kunnskaper på vårt saksområde var utrolig omfattende, et resultat av lesning og granskning gjennom mange år. Og han var en praktisk og nevenyttig mann som aldri unnså seg for å sette kreftene inn, også fysisk. At INO og Folk og Land nå i mange år har hatt et godt sted å holde til, er først og fremst hans fortjeneste.

Kåre Haugerud kom sent med i Nasjonal Samling, først i 1944. Han hadde heller ingen betydelig stilling som bragte ham i søkelyset. Han kunne lett ha glidd inn i de anonymes rekke og unngått en masse ubehageligheter. Men slik var han ikke. Han reagerte voldsomt mot den urett som ble begått mot nærmere hundre tusen mennesker, og han holdt aldri opp å kjempe mot uretten.

Han tjente sitt brød ved å drive en transportforretning. Vanskeligheter i yrket er noe de fleste NS-folk har fryktet, og derfor har mange trådt svært forsiktig. Men ikke han. Også overfor kolleger og samarbeidspartnere har han opptrudd åpent og uredd, og han er blitt respektert for det.

Vi har mistet en enestående venn og kamerat, men så lenge enda noen av oss kjemper for rettferdighetens sak, vil han bli husket.

Fred over ditt minne, du trofaste kjemper!

Marna Melsom Pedersen

RETTSMISBRUKET 1945-1950

Av tidl. byrettsdommer Roald A. Nielsen

II

PROVISORISKE ANORDNINGER

Eksilregjeringen fastslo i 1942 at det var ønskelig å straffe alle NS-medlemmer, til tross for at str.l. § 86 ikke kunne anvendes. Mot slike ønskedrømmer fra makthavernes side har borgerne tilsynelatende et godt vern i grunnloven. Dens § 96 fastslår at ingen kan straffes uten etter lov, og § 97 forbyr at lover gis tilbakevirkende kraft.

Forbudet mot å straffe uten etter lov

Tross Grunnlovens klare ord aksepterte Høyesterett gyldigheten av de provisoriske anordninger gitt av London-regjeringen. Dels støttet man seg på «konstitusjonell nødrett», dels på den såkalte «Elverumsfullmakten» angivelig gitt av Stortinget til regjeringen 9/4 1940. Denne ble overhodet ikke vortert. Forøvrig sier norsk strafferechts nestor, professor Skeie, om «fullmakten»:

«Selv om Stortinget ved en lovformelig votering klart hadde tilkjennegitt at Kongen skulle ha en ubegrenset lovgivningsmyndighet, ville en sådan beslutning ikke hatt noen rettsgyldighet. Stortinget kan ikke på denne måte oppheve Grunnlovens § 17 og dermed det prinsippale i konstitusjonens maktfordeling.»

Likeledes avviser professor Skeie konstitusjonell nødrett som grunnlag for de provisoriske anordningene:

«Vil man si at «nød» bryter konstitusjonen og bl.a. gir Kongen en lovgivningsmyndighet som grunnloven nekter ham, får man iallfall godtgjøre at der var en «lovnød». Det er ikke tilstrekkelig å konstatere det faktum at Stortinget ikke kan utøve sin lovgivningsmyndighet.»

Men Grunnlovens forbud mot å straffe uten etter lov, har et videre omfang. Skjønt loven ikke sier uttrykkelig at straffebudet må være *kunngjort* før anvendelsen, er dette et alment anerkjent rettsprinsipp og uttrykk for en av de grunnleggende menneskerettigheter fra den franske revolusjons tid. Prinsippet er idag fastslått i Genferkonvensjonen av 1949 art. 65. Konvensjonen er tiltrådt av Norge og det er all grunn til å gå ut fra at et alment rettsprinsipp, godtatt av Norge i 1949, også var gyldig i 1945.

Landssvikanordningen ble overhodet ikke forsøkt kunn-

gjort, men holdt hemmelig til etter frigjøringen. Som professor Skeie sier: «Nettopp når talen er om provisoriske anordningers ikrafttreden viser det seg nødvendig å følge tanken i Grunnlovens § 96. ... Det ville ikke være smigrende for oss om vi nå skulle anvende straffebud som er vedtatt i dølgsmål».

Det ble imidlertid gjort, i strid med Grunnloven, almene rettsprinsipper og menneskerettighetene.

Forbudet mot å gi lover tilbakevirkende kraft

Meningen med dette forbudet, som er spesielt myntet på strafferetten, kan ikke være tvilssom: Det tilsikter å beskytte borgerne mot vilkårlighet og overgrep fra statsmaktens side.

Eksilregjeringen - og senere domstolene under rettsforfølgningen - omgikk imidlertid grunnlovsbudet ved å hevde at NS-medlemskapet på forhånd var straffbart etter straffelovens § 86, og at Landssviksordningen derfor som en *mildere* lovbestemmelse (amnestilov) kunne anvendes på handlinger foretatt før anordningen ble gitt.

At eksilregjeringen skulle ha sett det som sin oppgave å lette situasjonen for NS-folk er i seg selv - for å benytte den svenske professor Halvar Sundbergs ord - «åtminstone osannolikt» (Forv.-rättslig Tidsskrift 1958). Utenom fengselsstraff på opptil 3 år og bøtestraff på maksimum 1 million kroner fastsetter anordningen en rekke nye tilleggsstraffer (tap av stilling og av retten til å eie fast eiendom etc. etc.) og et kollektivt erstatningsansvar (likeledes nytt i norsk rett) for alle NS-medlemmer. Å påstå at en slik forordning er en amnestilov virker mildest talt grotesk.

Sannheten er at der ble satt straff for noe som tidligere ikke var straffbart og straffen skjerpet i strid med Grunnlovens § 97 og langt utover straffelovens forutsetninger.

Det alvorligste sjokket fikk man imidlertid da også de provisoriske anordninger om *dødsstraff* ble akseptert av domstolene. Her kunne det ihvertfall ikke være tale om amnestilov. *Man må mange hundre år tilbake i tiden for å finne tilfeller hvor dødsstraff har vært anvendt og fullbyrdet i fredstid i* (Forts. side 6)

Lørdagstreffen i Kristiansand S

Takker KÅRE HAUGERUD

FOR GOD STYRING OG GODT FØLGE PÅ FELLES FERD.

Til Haugeruds minne er en gave gitt til INO.

HÅNDRYKKET SOM GAV 1 ÅRS EKSTRA FENGSEL

Under min rettssak etter okkupasjonen sørget legdommerne for at jeg fikk et drøyt år ekstra, og det bare av en eneste grunn: Jeg hadde tatt Hitler i hånden.

Det er kanskje en tanke å få denne opplevelsen ned på papiret. Det forholdt seg altså slik:

Høsten 1940 fikk NS Ungdomsfylking en innbydelse fra Hitler-Jugend. Den gikk ut på at ti NSUF-ledere var velkomne til Tyskland for å se nærmere på forholdene. Det var den første kontakt mellom NSUF og HJ overhodet.

Jeg ble en av de utvalgte.

Så reiste vi da gjennom Sverige med tog og videre med ferge fra Trelleborg til Sassnitz, hvor vi på kaien ble mottatt av dem som skulle være våre følgesvenner på hele turen. Først besøkte vi HJs Gebietsführung i Stettin og dro derfra til Reichsjugendführung i Berlin. Overalt var man spesielt interessert i å vise oss de sosiale tiltak som var satt ut i livet for å bedre forholdene for ungdommen.

Av alle ble vi mottatt med en hjertelighet og respekt som var helt enestående. Vi nokså be-

Norske ungdommer hos Hitler november 1940.

skjedne norske ungdommer syntes vel kanskje at det ble gjort vel mye krus av oss. Ihvertfall mistet vi både munn og mæle en dag mot slutten av oppholdet da det ble oss fortalt at vi skulle få oppleve den aller største æresbevisning av alle: Vi skulle mot-

tas av Hitler.

Vi ble bragt til det praktfulle Rikskanselliet, der vi måtte vente i en lang, elegant hall, for Romanias Antonescu befant seg fremdeles inne hos Hitler. Men omsider kom da Antonescu ut, og vi ble ført inn i Hitlers store

og staselige kontor. Han håndhilste på oss alle og holdt så en liten tale til oss.

Hva han snakket om? Jeg må innrømme at vi ikke ble så overvettete begeistret. Han begynte å fortelle hvor oppdelt og splittet i småstater, Tyskland

hadde vært, og hvordan han hadde klart å sveise landet sammen til en effektiv enhet. Så langt var alt vel og bra. Men så konkluderte han med at på samme måte ville han sveise Europa sammen. Det var der vi hadde våre reservasjoner. Selv om vi var overbeviste europeere, kunne det bli litt for mye sammensveising også. Men det kunne det jo bli tid til å snakke nærmere om, selv om vi ikke fikk anledning til det akkurat da.

Idet vi skulle forlate Rikskanselliet, gikk det flyalarm. Vi ble derfor geleidet ned i den store bombekjelleren der Hitler i 1945 skulle komme til å ta sitt liv. Under oppholdet dernede fikk vi servert litt mat. Det må i sannhet sies om maten at den var meget enkel, nemlig noen brødskeer der pålegget utelukkende var grønnsaker og frukt i forskjellige former. Hitler var selv vegetar. Vi fikk fruktsaft å drikke til.

Slik var altså opplevelsen. Var den verdt et ekstra fengselsår? Ihvertfall er den et nokså spesielt minne.

NSUF-leder

GAMMELT MINNE

Det er alltid hyggelig når man får brev fra fornøyde lesere, men det er sjelden de er så gamle av år som denne damen fra Kristiansund som kan fortelle at både hun og mannen er langt opp i 90-årene.

Hun har en pen og lett leselig håndskrift, selv om hun forteller at synet er noe nedsatt så hun må skrive avsnittsvis og så lese det igjennom med «seglass». Åndelig aktiv som hun er, har hun fulgt godt med i Quislingserien og sender oss utklipp om denne, samt dette leserinnlegget:

«Når man blir gammel og bevegelseshemmet og blir sittende i godstolen, da dukker minnene frem fra den tid man ferdedes ute blant folk.

Det var i 1937 at jeg kom til Oslo fra en studietur til Sverige og Danmark. I København traff jeg kolleger fra Oslo som var ute i samme ærend. De inviterte meg til deres skoler når jeg kom til Oslo på hjemturen.

Det var lenge siden jeg hadde besøkt hovedstaden, og nå ville jeg se byen. Jeg gikk til Abelhaugen og sto der og beundret det fine monumentet. Det var en vakker vårdag med løv i par-

(Forts. side 6)

Jugoslavias fredsvår

Av Håkon Glosli

Antagelig kan Jugoslavia smykke seg med den blodigste historie i Europa. Men først i 1945 skjedde de fleste og blodigste massakrene. Uhyre var de seierrike Tito-partisaners massakrer i forhold til landets beskjedne folketall, over antikommunister og «upålitelige».

Århundre gamle nasjonale, religiøse og sosiale motsetninger hadde allerede før 1945 ført til at flere grupper sto mot hverandre i fiendtligheter som skulle gjøre opp gamle regninger med arkaiske grusomheter.

I område Kosovo nær den albanske grense, hvor albanerne er i flertall, ble det i den første måned i året 1945 myrdet rundt 40 tusen skipetarer (albanere). Ytterligere flere tusen albanske menn, kvinner og barn falt som offer for de rasende jugoslaviske spesial-enheter av sikkerhetstjenesten under Aleksander Rankovic da den planlagte fusjon mellom Jugoslavia og Albania gikk i vasken i 1948.

I Montenegro ble det ved en massakre av Zidany Most skutt 6000, deriblant dr. Joankije Lipovac, metropoliten i Montenegro og 70 av hans prester. Nord i landet myrdet man 12.000 ita-

liener som ble kastet i nedlagte gruber. Mer enn ti ganger så mange offer hadde det tyske mindretall.

Tragedier av dette slag skjedde våren 1945 i så å si alle deler av Jugoslavia. Den absolutt største hendte våren 1945 i Bleiburg, en grenseby i Kärnten hvor den daværende demarkasjonslinje gikk mellom den britiske armé og Tito-troppene. Den britiske general T. P. Scott, kommandant av den 38. infanteribrigade, fikk 14. mai 1945 besøk av 200.000 mann av det inntil da selvstendige Kroatias hær, som igjen eskorterte 500.000 kroatisk sivilister. De ville alle overgi seg og bli stilt under britisk beskyttelse. De ankomme erklærte at hele den kroatisk stat ville utvandre. Den britiske kommandant motsatte seg anmodningen om innvandring til Østerrike og ble enig med Tito-partisanerne om at de skulle ta seg av flyktningene, og at de skulle sikre dem korrekt behandling. Scott erklærte senere: «Jeg ble lovet at de skulle bli sendt til sine hjem, og at de der skulle komme i ordnede forhold. Men om det virkelig skjedde, det vet jeg ikke.

Jeg har ingen anelse om de uten unntagelse ble tatt av dage. Det skulle ikke forundre meg». Enden på episoden ble at 100.000 til 200.000 ble drept ved massenedskyting, dødsmarsjer, forfølgelse med tvilsomme krigsforbryterprosesser.

Selv om man tar med i regningen at det kroatisk regime i løpet av fire år drepte et seksifiret antall serbere, så må det være klart at bare et lite mindretall av kroatene var innviklet i denne forbrytelse.

Utenom hæren til den fascistisk orienterte regjering i Kroatia, ble også tilhengere av andre jugoslaviske troppeenheter forfulgt fordi de hadde kjempet mot Tito, såsom Det kristelig-konservative hjemmevern (Slovensko Domobrabstvo), De storserbisk-monarkistiske Tschetniks (Cetnici), Det montenegriske frivilligkorps og andre mindre enheter.

Et spesielt dystert kapittel ble den senere overføring av 20.000 til 40.000 jugoslaviske antikommunister (mest unge soldater, men også kvinner og barn) fra britisk besetnelsessone i området Klagenfurt til deres bød-

(Forts. side 6)

Mon tro...?

Mon tro om det norske folk noen gang vil kunne forstå hvorfor det ble så mange NS-medlemmer under okkupasjonstiden, og hvorfor deres holdninger var som de var?

Når dette emnet en sjelden gang blir behandlet i massemedia, ser en ofte at journalister stiller seg uforstående til grunene for det. Noen få mennesker vet at det overveldende flertall av NS-folk var aktverdige borgere som hadde gjennomsnittlig god utdannelse og satt stort sett i bra stillinger, da de gikk inn i Nasjonal Samling. Hvorfor gikk da slike folk inn i partiet?

Spørsmålet er relevant.

Etter okkupasjonstiden ble titusener av NS-medlemmer stilt for retten. Nesten ingen mente å ha begått landssvik. Likevel ble de dømt for det.

Mens en meget stor del av dømte mennesker begår nye overgrep, finner en nesten aldri noe slikt blant de landssvikdømte. Heller ikke finnes det mange sosialklienter blant dem. Kan de forhold som er nevnt her bety at de landssvikdømte likevel har vært anstendige, oppriktige mennesker? Men holdningen under okkupasjonstiden, da? Kan den holdningen be-

(Forts. side 6)

Nordmenn under krigen - og nå

Av tidl. red.sekr. i Folk og Land, Erik R. Hansen

Som tilhørende etterkrigsgenerasjonen, sønn av en «jøsning», men med flere års bakgrunn som «talsmann» for den tapende parts syn og motiver, har det etterhvert blitt stående ganske klart for meg, at forståelsen og toleransen for den annen parts syn - det være seg sett fra jøsning eller NS-leiren - er tilnærmevis lik null!

Det var derfor ikke overraskende å lese hva Per Bang skrev om NS-ungdomsminister Axel Stang i Aftenpostens aftenutgave den 9. august. Her påstås det uten omsvøp og med suveren forakt for den annen parts motiver, at Stang var «en av de farligste forbrytere i Norges historie» og at han «hadde som oppgave å forgifte og ødelegge en hel generasjon nordmenn» på vegne av «landssvikerpartiet».

Nå tyder vel samfunnsutviklingen på, at ungdommen har klart seg bra, for med akselererende fart styrer vi i retning av et samfunn, hvor ungdommens håp og tro på fremtiden, nasjonen og solidariteten er død. Gravlagt sammen med ungdommens bevisste holdning til sin historiske arv.

Axel Stangs «kriminelle» drøm om en fysisk og moralsk sterk og sunn ungdom, med et solidarisk og bevisst forhold til sitt eget folk, har istedet blitt et mareritt av egoistiske, mammomdyrkende fremskritt-yap'er, motløse stoffmisbrukere, klasse- og kjønns-kamp, lesbebusser og homodager, kravmentalitet, hærverks-trang - bisarre og snevre grupper

og nytelsesintereser, som «driter i Norge» og håper den personlige asmalakroken overlever.

En sak kan som kjent ha minst to sider. Det kan derfor være interessant å lese hva Axel Stangs personlige venn sa da han forrettet ved hans bisettelse i 1974. Dengang biskop i Borg, Per Lønning, hadde følgende å si om denne «farlige forbryteren»:

- Når en betydelig mann griper feil, blir resultatet gjerne et betydelig feilgrep. Axel Stangs evner og overbevisning gjorde at han under krigen havnet i en posisjon som måtte bringe ham sterkt i søkelyset da krigen var over. Men selv da det ble kjempet om hans liv, var det bemerkelsesverdig hvordan hans personlige integritet ble akseptert og fremhevet av alle parter.

Hans handlinger var sprunget fram av overbevisningens tvang. Hans kjærlighet til folk og fedreland var hevet over tvil. Og selv i den verste tiden bevarte han sin menneskelighet og maktet å vise hjelpsomhet mot motstanderne. Han var et menneske - i ordets beste mening - i sin offentlige ferd slik han var det i sin private. Om hans rolleplassering i landets skjebnedrama var kritisk, måtte hans personlige fremferd avtvinge respekt hos dem som hadde øyne til å se med.»

Så langt Per Lønning. Mens dagens demokratiske samfunnsyngel nekter både samfunns- og militærtjeneste, men foretrekker et realt gateslag med orden-makt og autoriteter - velbekomme - så brukte Axel Stang

sin ungdomskraft og energi til å slåss for vårt nordiske broderfolk, Finland. Han gjorde et halvt års innsats i fremste linje og ble belønnet med jernkorset av 2. klasse.

Nå tror ikke jeg, at Per Bang og hans likesinnede vil få noen annen oppfatning av Axel Stang og hans meningsfeller etter dette innlegget, men det bør være på sin plass å luften noen motforestillinger i et samfunn, som er så hjernevasket, at det så sent som i 1957, ble tatt et barn ut av 17. mai-toget på Gjøvik, fordi hans far hadde vært medlem av Nasjonal Samling.

Slike sår vil ha vanskelig for å gro. Er det ikke snart på tide å ta en oppvask med den groveste propagandahetsen og ikke mistenkeliggjøre landsmenns gode hensikter og motiver, selv om man ikke alltid er enig i målet - eller fatter poenget . . .

Man bør kanskje huske på - at det store, trege flertallet satt på gjerdet. Og det meldte seg flere til frontinnsats på østfronten enn det dro til England. I forhold til innbyggertallet har vi faktisk en uoffisiell verdensrekord i «landssvik» . . .

KJØPES

En guttehirldue, arm-bind med solkors samt KO-nål ønskes kjøpt. Bm.: «Kjøp» til Folk og Land's ekspedisjon.

TIDENE FORANDRER SEG

Av Aa. H. Berg

Vi lever i en underlig tid. Handlinger og adferd som bare for en snau menneskealder siden nærmest var utenkelige, blir idag tatt for god fisk.

Tidligere anerkjente normer og begreper er forkastet, eller har fått en helt annen mening. Det er blitt en bakvendt verden hvor man ikke lenger kjenner seg igjen.

Man overdynges med desinformasjon fra massemedia med motstridende opplysninger fra dag til dag. Folk vet ikke lenger hva de skal tro, hva som er rett eller vrangt, hva som er sant, og hva som er løgn.

Hvordan virker så dette på folk? Jo, de blir frustrerte, og det oppstår mental forvirring som på sin side igjen skaper en rekke samfunnsproblemer. Det skjer en rekke ting ukontrollert som virker moralsk nedbrytende. Vold og terror griper om seg, lovløshet hersker, og alminnelig sømmelighet neglisjeres.

Hva dette angår har vi i den siste tid noen ferske eksempler å vise til som til fulle bekrefter hvilken sørgelig tilstand vi befinner oss i.

Kirkehusene benyttes - med klerikal velsignelse - som forum for politisk mannjevning (Førde/Hagen i Vålerengen kirke i Oslo). Arbeidernes 1. mai ble feiret i Kampen kirke, Oslo med politisk appell av stortingets visepresident Reulf Steen fra kirkens talerstol med staffasje av rød flaggborg og arbeiderkampsanger, med klimaks og avslut-

ning med unison framføring av Internasjonalen. (Og så samles vi på Valen.)

Så har vi landets stortingspresident. Han var på offisielt besøk i Israel. Men så glemte han at det var Norge og nordmennene han skulle representere. Han kom i skade for å markere seg som jøde istedet ved å bære den jødiske kalott på hodet under sin visitt i Knesset (Israels nasjonalforsamling) og ved den stadig jamrende klagemur.

Så har vi forvirringen innen regjeringen. Den peker på et altfor lavt fødselstall her i landet, og for å bøte på dette åpnes slusene for innvandring fra syd og øst, med den begrunnelse at det vil være et verdifullt befolkningsmessig bidrag til styrkelse av den norske folkesjelen og forplantningsmessig, da disse fremmelige mennesker er så mye flinkere til å formere seg, og at de forøvrig vil tilføre landet nytt og friskt blod og forhindre innnavl.

Etterhvert som disse pyntelige innvandrere ikke lenger trenger sosialhjelp med ca. kr. 200 000,- pr. år, så vil de - hvis de da fremdeles er yrkesaktive bli nyttige statsborgere, også som skattebetalere, mener våre «kloke» politikere.

Det står visst i Skriften et sted noe om en Babelsk forvirring, og det er så vidt jeg kan skjønne - svært gode sjanser for at vi her i landet skal få oppleve den på ny. God fornøyelse!

MÅNEDENS PERNILLE:

Det er snart ti år siden far spurte meg om jeg kunne tenke meg å melde meg inn i INO, denne «foreningen for gammelnazistene» som særlig boulevardpressen ynder å kalle instituttet. Slik ble jeg kjent med Kåre Haugerud. Han var glad for hver ny av generasjonen etter ham som ble medlem av INO.

Idag fikk jeg vite at Kåre Haugerud var gått bort. Han var en farsskikkelse, som jeg lærte å sette stor pris på, og som jeg fikk en dyp respekt for.

Han var en uredd ildsjel, en idealist, som meldte seg inn i NS i 1944. Da var han 27 år. Og ingen kan vel påstå at det lå opportuniste bak hans beslutning. alle visste på det tidspunkt at Tyskland ikke ville vinne den annen verdenskrig.

Jeg sitter og tenker på de altfor få stundene han hadde tid til å samiale med meg. Men jeg lærte å kjenne hans uoppslitlige optimisme, hans klippefaste tro på at dagen ikke var fjern da også den offisielle versjon av okkupasjonstiden ville være at NS-folk ikke spilte svikernes, men bevarernes rolle. Jeg følte ham som et overbærende menneske. Selv de mest infame angrep på de utstøtte hadde han en humoristisk kommentar til. Sint ble han bare når det ble tillagt de fordømte vinningsmessige, ond-sinnete og maktsyke motiver.

Et fint menneske og en stor inspirator er gått bort. Jeg ser det som en utfordring å bevise at han hadde rett i sin tiltro til min generasjon.

Kåre Haugerud kjempet til det siste. Fra sitt lange og smertefulle sykeleie sender han et innlegg til Aftenposten. Avisen tok det inn under «Aktuell debatt» den 26/7. Jeg kjenner ikke innholdet i dette, men far hadde klippet ut et slags goddag-mann-økseskaft-tilsvar som sto i Aftenposten 9/8. Det var undertegnet Per Bang. Far ga meg det da jeg kom tilbake etter en våt ferietilværelse, og orienterte meg samtidig om hvem Axel Stang var. Hvem han var ifølge Per Bang forteller sitatet: «La det bli stående helt fast at «ungdomsminister» Stang var en av de farligste forbrytere i Norges historie. Hans mandat var ikke noe mindre enn med alle midler å forsøke å forgifte og ødelegge en hel generasjon nordmenn.

Hadde Axel Stang lyktes i sitt kriminelle oppdrag, kunne vårt land vært forgiftet i årevis fremover. At han var «dypt avholdt av sine sambygdinger», er en påstand som ikke har noe med dette å gjøre. Göring skal visst også ha vært en hyggelig fyr, hvis man bare ikke tillot seg å ha en annen oppfatning enn ham.»

Kåre Haugerud var vel ikke mer istand til å svare, så jeg svarer derfor for ham.

Det er rart at de som etter krigen var så opptatt med å dømme medmennesker til døden ikke var oppmerksomme på dette forbryterfenomenet Stang. Per Bang skriver om forgiftning. Denne forgiftningen må det være andre som har påført dem etter krigen. Og denne for-

giftningen har lyktes, derom er det ingen tvil.

Som en kontrast nevner jeg Chr. Christensens nye bok, «Den andre siden», som nylig har utkommet. Et intervju med forfatteren, under overskriften «Nazi-grøsser fra C.C.», i Arbeiderbladet, som oste av at her var det en som trampet i bedene, fikk meg til å oppsøke nærmeste bokhandel. Efier å ha lest den forstår jeg at Arbeiderbladet hadde funnet frem til sin mest ond-sinnete ordlegning. C.C. lar de fordømte komme til orde, og ifølge en anmeldelse i «Morgenbladet» den 3/9 var det på tide at så skjedde.

Det er synd at boken kom for sent til at Kåre Haugerud kunne få lest den.

Pernille

Ved en ildsjels død

Norsk utvandring . . .

(Forts. fra s. 1)

Mere enn 300 flyktninger og utvandrere fra Norge tok veien sydover i årene 1946-51. Etter at de første fikk fotfeste ble der satt opp en hjelpekomite som bisto de interesserte med opplysninger, råd og visum. Fremfor alt hadde utvandrerne en god støtte i *kjøpmann Elling Ljoså*, en hedersmann som kom til Argentina i ung alder og i denne situasjonen stilte sin erfaring og innflytelse til disposisjon for de hundrer av landsmenn som med hans bistand fikk lagt grunnlaget til en ny tilværelse.

Men ingen holdt oss under *Marmene* i vårt adoptivland. I motsetning til moderne politiske flyktninger måtte vi greie oss selv fra det øyeblikk vi satte foten på argentinsk jord. Heldigvis var det ingen vanskelighet å finne arbeide når man ikke hadde noe imot å begynne nedenfra - som kontorfunksjonærer, fabrikkarbeidere, teknikere, installatører osv. Boligproblemet løste man i stor utstrekning ved at flere familier slo seg sammen om å leie et mindre hus. De som hadde litt kapital og forutsetninger for det, gikk igang med forretnings- eller fabrikk-virksomhet.

In særstilling sto tidligere *lensmann Georg Skogen*; med energi, framsyn og pågangsmot oppnådde han offentlig lån til innkjøp av land i den nordlige provinsen Chace, bygget seg hus, ryddet og dyrket jorden og oppnådde å bli en av de fremste estancia-eierne i provinsen. Til sin død sto han som formann i den stedlige kooperativen, likt og respektert av alle, en norsk høvding på fremmed jord. Av andre norske som satte dype spor etter seg må nevnes *legene Arne Høygård* (kjent fra overvintringen på Grønland) og *Kiserud*. Begge virket i den nordlige provinsen Salta og som et vitnemål om befolkningens takknemlighet står *bystene deres foran sykehuset i byen Cachi*. Flere norske vitenskapsmenn virket også ved argentinske universiteter.

Det gikk bra for de norske innvandrerne i årene 1950/54. De sikret seg økonomisk, mange fikk godt betalt arbeide og var vel ansett hvor de kom.

Etter Perons fall i 1955 begynte imidlertid den krisen som siden har knuget Argentina. Levestandarden viste en stadig synkende tendens og mange av europeerne, som så fremskrittene i sine hjemland, begynte å tvile på fremtiden i Argentina. Innvandring ble til utvandring, også for de norske. I

årene 1956-60 vendte et stort antall tilbake til gamlelandet, andre valgte USA eller Spania som fremtidig bosted. Når forsørgeren falt bort, var det likeledes naturlig at familien søkte en sikrere tilværelse i et annet land. Sosialforsorgen i Argentina later fremdeles meget tilbake å ønske.

Kun ca. 30 tilbake av 300. Slik har det seg at et lite fåtall er igjen av de 300 norske emigrantene som kom til landet i etterkrigsårene. Men av barn og barnebarn er der mange tilbake; det er bare vanskelig å si hvem som fremdeles føler seg norske. Om noen årtier vil de være spredt for alle vinder og absorbert av den 30 millioner store argentinske befolkningen.

Danskene i Argentina har greid å holde fast på sin nasjonalitet, kultur og språk. Vi nordmenn var ikke tallrike nok til å stå samlet i en hel koloni.

Bare et og annet norsk navn vil i fremtiden minne om det som engang betød norsk utvandring til Argentina.

Løgnen om . . .

(Forts. fra s. 2)

Tvillingene Maria og Pio Miguel er blant de hemmelige kronvitner. Til nasjonalistene fortalte de om sine opplevelser og de nattlige sprengningene, men ennå idag tør de ikke offisielt å stå frem enda de i disse dagene går av som spreke pensjonister i to selvstendige yrker. Å ha vært vidne til det som virkelig skjedde i Guernica kan fortsatt være farlig. Så sterke interesser er involvert i løgnlegenden.

Picasso i Paris

Folkefrontregjeringen smir mens jernet er varmt. Allerede få dager etter angrepet, arrangerer deres pariserambassade pressekongress og fremlegger detaljerte tall over døde og sårede sivilister i Guernica: 2445 drept og 1601 sårede. Fantasiallene som verdenspressen ukritisk bragte videre til tross for at den enfoldigste ettertanke måtte tilsi at så nøyaktig oversikt kunne ingen ha - uansett skyldspørsmålet.

Samtidig leste Pablo Picasso i pariseravisene om Guernica og hans diktervenn Juan Larreda lanserte idéen for ham om å lage et kjempemaleri med «Guernica» som tema til den spanske paviljongen på verdensutstillingen i Paris samme sommer. Picasso som ved siden av sitt engasjement i saken, og samtidig så en gylden anledning til å tjene penger, gikk straks igang med arbeidet. Allerede 4. juni 1937 kunne Picasso avlevere verdensdyreste og mest berømte propagandaplakat i folkefrontregjeringens ambassade i Paris. Den

bar navnet «Guernica» og er $8,82 \times 3,51$ meter i størrelse. Og kunstneren fikk i bytte 150.000 franc - bra betaling for ideologisk innsats.

Småpenger allikevel mot de ca. 250 mill. kroner den spanske stat måtte betale da den i 1981 (for annen gang) kjøpte det mestertlige propaganda-arbeidet tilbake til Spania!

Mon tro . . . ?

(Forts. fra s. 4)

grunnes med at da Norge kapitulerte den 10. juni 1940, mente de at den beste måten å berge det norske folk gjennom okkupasjonstiden på, var å gå inn i Nasjonal Samling? Kan det tenkes at de mente at det private næringsliv, skoleverk, offentlig forvaltning, matforsyning osv. best kunne ivaretas med norsk medvirkning gjennom NS, selv om det måtte innebære samarbeid med okkupasjonsmakten? Kan det tenkes at også NS-folk, slik som flertallet av det norske folk, og flertallet av de europeiske folk, var redd for kommunismen, og dermed fant det mindre betenkelig å samarbeide med en okkupasjonsmakt som stod i en kamp på liv og død mot den samme kommunisme?

Jeg vet at slike momenter som her er nevnt, var blant de vesentligste for NS-folks innstilling og handlingsmønster den gang. Og disse forhold er grunner for at NS-medlemmer ikke kan innse at de sviktet det norske folk. Det bør heller ikke glemmes følgende: Bortsett fra slitasje p.g.a. krig og okkupasjon, ble det norske samfunn overlevert intakt til nye styresmakter i 1945.

Ovenfor nevnte tanker og synspunkter burde være av interesse for yngre forskere og historikere, og for lærere som underviser i historie og samfunns-kunnskap.

Rune

Provisoriske . . .

(Forts. fra s. 3)

henhold til retroaktive straffebud.

Brudd på folkeretten

De provisoriske anordninger stred ikke bare mot tre grunnlovsparagrafer og alminnelige retsprinsipper, men var likeledes et direkte brudd på Folkeretten. Etter *Haag-konvensjonen Landkrigsreglement art. 43* er lovgivningsmyndigheten overtatt av okkupasjonsmakten så lenge okkupasjonen varer. Hvilket utelukker at eksilregjeringen kan utferdige lovbestemmelser gjeldende for okkupert territorium. Dette ble påpekt av britiske folkeretts eksperter under

krigen (Wolff i Transactions of the Grotius Society, Vol. 29, London 1943, og Smith i British Yearbook for International Law, London 1944) og kan ikke ha vært ukjent for den norske eksilregjeringen.

Den britiske regjering respekterte folkeretten ved ikke å gjøre sin lovgivning anvendelig på de britiske kanal-øyene, så lenge disse var okkupert av tyskerne. At den norske eksilregjeringen, med sin forakt for alminnelige retsprinsipper, skulle ta hensyn til folkeretten var selvsagt for meget forlangt?

R. A. Nielsen

Gammelt minne . . .

(Forts. fra s. 4)

kene og solskinn over Karl Johan.

Da fikk jeg plutselig se et tog som kom opp over Drammensveien. De bar en stor transparent med svær innskrift: «Slå ring om Sovjet». Det var unge jenter som utgjorde mesteparten av toget. Jeg er ikke sikker, men jeg tror de tilhørte AUF.

Jeg ble skrekklagen for jeg oppvokst i Nord-Norge og der var vi redd russerne som på ymse vis spionerte hos oss.

«Lille Norge skulle verne om den store kolossen i øst.»

Jeg hadde tenkt å være i Oslo 17. mai, men bestemte meg for å reise hjem til Kristiansund straks. Vi hadde nok samme «arta» der også, men så ille som i Oslo var det ikke.

Det måtte en verdenskrig til for å få disse folk til å forstå at de hadde et fedreland, og at det heter Norge.

M. K., Kristiansund

Jugoslavias . . .

(Forts. fra s. 4)

ler på den andre siden av grensen. Så godt som alle ble drept.

Etter forsiktige anslag er det etter krigen i Jugoslavia drept 300.000 mennesker som «forrædere» eller «kollaboratører». Andre kilder sier at 1.000.000 jugoslaver har lidt en unaturlig død etter krigen. Selv om det første tall skulle være nærmere enn det andre, taler Titos slovenske massakre av sine landsmenn sitt uhyggelige språk: 30.000 myrdede i Kocevje, 25.000 i St. Veit, 40.000 i Maribor. Til sammenligning offertall fra de mest kjente massakre i annen verdenskrig: Lidice 186 tsjekkiske menn, Katyn 4143 polske offiserer, Babi Jar 33.771 ukrainske jøder. I sitt memoarverk «Partisanernes krig» beskriver Titos tidligere medkjemper *Milovan Djilas*, om denne spøkelsesaktige etterbyrd i Jugoslavias blodigste vår: «To-

tre år senere beklaget man seg i den slovenske sentralkomite over at bønder i disse distrikter besværet seg over at underjordiske vannføringer brakte lik til overflaten». Også følgende ble fortalt: I grunne massegraver svellet likhaugene opp slik at det så ut som om jorden pustet.

Kilde: Historisk forsknings-senter, Herbig Forlag, Ingolstadt.

Ytring . . .

(Forts. fra s. 2)

de dømtes fordel. Og denne strøm har øket i styrke gjennom årene til tross for mangel på støtte i massemedia og toneangivende kretser. Og det er bortimot sensasjonelt når personer med posisjon i samfunnet og uten plettet fortid, nå tar bladet fra munnen og sier ifra.

Men så var det strømmen fra den andre siden. Denne har minket betraktelig gjennom årene etter som flere og flere støtter er gått over i veteranklassen og er tatt ut av daglig bruk. Men de som ennå holder ut har selvsagt adgang til alle kanaler. Det kan forresten se ut til at aktiviteter nesten automatisk kobles inn - både rent lokalt og mere globalt - når det kommer alt for frekke fremstøt som går i de fordømtes favør.

Når det gjelder det lokale plan kan enda enkelte bidragsyttere av edelt merke 1945 prestere det utrolige. Når *Egil Ula-teig* «provoserte» med en delvis sympatisk bok om en av dalens frontkjempere, eller *Olaf Lindvig* «nesten» fikk deltagermedaljen, forlanger en innsender i «*Gudbrandsdalen-Lillehammer Tilskuer*» - med stort utstyr - at nå trenges det en utlufting av nazismen i dalen. Når det samtidig pekes på urettferdigheter som er overgått innsenderen etter krigen, kan det jo se ut til at helt andre kretser har adoptert den samme lære. Ja, dette var et eksempel fra lokalpressen.

Når det gjelder hovedstadens presse - så ber *Aftenposten* så gjerne om bidrag fra leserne der de skal si sin mening om tingenes tilstand. Men papirkurven er stadig for hånden når det kommer fram kjetterske meninger om etterkrigsoppjøret, om Sør-Afrika eller om asylsøkerpolitikk. Det ser ut til at det er lettere å komme til orde for kretsene i det ytterste venstre. Det er disse som nå er jordens salt.

I den samme avis kom forresten *advokat Nordhus* med en meget bekymret ytring om dagens brotsmenn - vel helst de i den tyngre klassen - som advokaten hevder blir dømt til sammenbrudd før dom. Dette kan godt være, men advokaten

(Forts. side 7)

kjenner jo opprinnelsen til denne praksis som i stor stil ble brukt mot de anklagede i etterkrigsoppgjøret. Både store og små ble dømt av opinion og massemedia før noen gyldig dom forelå.

Hjemmefrontere, . . .

(Forts. fra s. 1)

bak seg. De kjempet daglig i sine posisjoner mot tyske myndigheter, som ville føre både metaller og sporvogner til Riket. De protesterte mot den overdrevne bruk av Norges Bank's seddelpresse, og de små rasjoner vi mottok av sardiner i svartbikk og andre sjeldenheter, ble fordelt med en beundringsverdige presisjon. Selvsagt unntatt de ganger engelske krigsskip senket våre hurtigruteskip. Kunne f.eks. Administrasjonsrådet gjort det bedre? Nei, grunnen for okkupantenes detaljdirigering var lagt alt i Rådets dager. Det var *Administrasjonsrådet som gikk med på at tyskerne ga ordre til det norske politi, det var samme råd som ga ordre til gode norske politifolk om å registrere landets jøder, samme forsamling av gode nordmenn forkynte triumferende at demobiliserte norske soldater fikk fortrinnsrett når det gjaldt arbeid på norsk/tyske anlegg.*

Administrasjonsrådets bistand til fienden

Når pekefingeren også ble rettet mot den store skaren som under de daværende forhold støttet NS som den eneste mulige mulighet, så må det komme av en ting. De var synlige. De gikk med solkorset. De bodde i leiegårder sammen med andre. Stort sett representerte de «de nære ting», som Paasche Aasen sang om.

Det kunne være andre man heller burde rette fingeren mot. Jeg har allerede nevnt trykkeriene og deres ansatte som uten problemer og samvittighetsnag utgjorde en viktig del av det Gøbbelske propagandamaskineri.

Men så har vi dem som fysisk ydet fienden bistand «i råd og dåd». Det var visstnok ca. 90.000 av dem. De bygget brakker for tyskerne, la lemmer på flyplassene, og som lønn for sin innsats fikk de ekstra rasjoner av både mat, brennevin og sigaretter. Etter regelen om at 3 bak fronten utgjør 1 ved fronten, underholdt de 30.000 tyske soldater. men de hadde jo også tillatelse fra Administrasjonsrådet.

Så har vi entreprenørene og alle dem som ledet arbeidet for tyskerarbeiderne. Ja, de kom vel neppe til å stemme på AP, så dem kunne man jo ta. Dessuten var det penger å hale inn for den norske statskasse.

Firmaet Ingwald Nielsen ble tiltalt for å ha utført installasjonsarbeid i tyskerbrakker. Men firmaet hadde en våken forsvarer, advokat Wiersholm. Han henviste til at Administrasjonsrådet hadde oppfordret bedriften til å holde hjulene i gang. Det var mange som glemte det den gang.

Men den norske industri? Her strekker ikke min hukommelse til, jeg må støtte meg til Helge Krog, som i sin bok «6te kolonne» skriver:

«Den krigsviktige industris eiere gjorde Nazi-Tyskland langt større tjenester enn Quisling, Hagelin, og hele banden av norske ministre, dommere, Stapo, hird, frontkjempere og tyskerarbeidere sammenlagt.»

Når forfatteren mener at de store tyvene ble dekorert mens de små ble hengt, skal ikke dette tas som uttrykk for sympati med NS-medlemmer, kun som et forsøk på å finne årsaken til at en del nordmenn ble lurt inn i en blindgate.

Norsk flagg, men tyske sigaretter

Disse eiere, som for en dels vedkommende satt i Hjemmefrontens ledelse, hadde ikke problemer med å holde «næringslivet i gang». Norsk flagg på brystet og tyske sigaretter i bukselommene var ingen uvanlig kombinasjon. Tyskerne kastet alle ideologiske krav overbord og lot storindustriens ledere beholde sine stillinger.

Og her kommer vi til noe merkelig. Jo visst var det nordmenn som utførte «illegale» handlinger, jeg har før nevnt mord og sabotasje, men den norske storindustri som leverte råstoffer til tyskerne, fikk stort sett være i fred. Det som ble ødelagt, skjedde ved hjelp av fly eller sabotører som ble sendt hit fra utlandet.

Norge var under krigen en større råstoffleverandør til den norsk/tyske krigsindustri enn f.eks. Sverige.

Men hvorfor gav ikke ledelsen av Hjemmefronten ordre om å ødelegge den livsviktige norske industri?

Var det den internasjonale kapitalisme som viste sin solidaritet?

Og var tyskerne og storindustrien på bølgelengde når de fikk ledet folkeopinionen til å hate NS så sterkt at de menige i Hjemmefronten stort sett ikke visste hvilke interesser de egentlig kjempet for?

Hva mente direktør Schjelderup på Spigerverket?

Som nevnt ble «rettsoppgjøret» av både forsiktighets og bekvemmelighets-hensyn bare rettet mot de synlige objekter, de som holdt seg i bakgrunnen gikk fri. En mann som leverte kjedebunner (køyesenger) til Wehrmacht ble millionær uten at noe

rettsvesen hadde noe å bemerke. Han solgte bare til en annen nordmann og ante naturligvis ikke hva sakene ble brukt til. En annen bedriftseier var så smart at han ba den tyske berater om å få et papir på at bedriften var rekvirert, hvilket han fikk, og det gikk bra. I de siste krigsmånedene begynte bedriftene å forlange forskuddsbetaling, hvilket de fikk av tyskerne. Da krigen sluttet satt mange bedrifter med summer som tyskerne hadde innbetalt, uten at myndighetene fikk rede på det.

Kritiske røster ties ihjel

Naturligvis var mange uhildede nordmenn oppmerksom på dette, men i den hat-epoken som hersket etter krigen, var det få som slapp til. Vi husker hvordan det gikk med «silkefrontpresten» i Vestfold. *Redaktør Fanebust* forsøkte å utgi et blad som inneholdt kritikk av oppgjøret. Da kritikk av staten jo er tillatt i følge Grunnloven, ble ikke bladet forbudt, men Narvesen, som i prinsippet er en åpen distribusjonskanal for alle utgi-vere, nektet å distribuere bladet. Slik ble det stoppet, på ekte demokratisk vis. *Martha Steinsvik* utga en bok som hun for sikkerhets skyld utstyrte med titelen «*Frimodige ytringer*». Hun sendte boken til Stortingets justiskomite til fordeling blant medlemmene (og stortingsrepresentantene). Stortingspresident Hambro forbød Stortingets kontor å distribuere boken blant Tingets medlemmer.

I boken omtales hendelser i forbindelse med tyskernes kapitulasjon som i ringe grad harmonerte med de idealer nasjonen hadde kjempet for. Ja, den fortalte om rystende eksempler på menneskejakt og grusomheter som man ellers bare hører om i beretninger fra de aller mest totalitære stater.

Jeg skal ikke gjengi de grusomheter Martha Steinsvik skildrer. De er ikke blitt motsagt. De er bare blitt tiet ihjel. Men lede-motivet var at de norske «nazistene» skulle få gjennomgå samme behandling som norske fanger hadde fått i tyske leirer. For de som ble ledet av hat er dette et forståelig motiv, det er bare det at hatet ble rettet til feil adresse. Jeg nevner på ny, til de synlige.

De politiske fangene fikk dessverre ikke oppleve rettsstaten. Noen av resultatene var ødelagt helse, mange års innteksttap og ødelagt familieliv.

Et resultat av den gjeninnførte «rettsstat» var at samtlige NS-medlemmer, *lenge før de i det hele tatt hadde stått foran noen dommer, ble fratatt sin stemmerett*. Dessuten ble deres kort i Folkeregisteret stemplet med et stort og vakkert solkors.

Men hvorfor var det så viktig å fjerne stemmeretten?

BOKTJENESTEN

Postboks 924 Sentrum, 0104 Oslo 1. Telefonbest.: (02) 19 06 71

.... eks. **QUISLINGS FORSVARSTALE**, Nummerert praktutgave kr. 150,-
 » **QUISLINGS FORSVARSTALE**. Billigutg. kr. 45,-

Serien «SUPPLEMENT TIL OKKUPASJONSHISTORIEN»:

.... eks. Odd Melsom: **På nasjonal uriaspost** kr. 50,-
 » Odd Melsom: **NS og fagorganisasjonen** kr. 50,-
 » Odd Melsom: **Fra kirke- og kulturkampen** kr. 50,-
 » Einar Syvertsen: **Også dette bør være sagt** ... kr. 50,-
 » ALLE 4 BIND: kr. 150,-

.... » A. I. Bru: **Professor på ville veier** kr. 50,-
 » A. I. Bru: **Her er London** kr. 60,-
 » Adolf Hoel: **Universitetet under krigen** kr. 25,-
 » Walter Fyrst: **Min sti. NS blir til, o.m.a.** kr. 95,-
 » Finn Kjelstrup: **Den norske kapitulasjon** kr. 20,-
 » Per Lie: **Sannheten om Telavåg-affæren 1942** kr. 15,-
 » Sigurd Myting: **Politisk dømt** kr. 35,-
 » Kai Normann: **Diktene Laurbærkransen** kr. 20,-
 » Sundra Sand: **Vidkun Quisling's siste dager** kr. 10,-
 » Arne Tellefsen: **Når forsvaret forfaller** kr. 25,-
 » Arne Stornes: **Spor i vår nære historie** kr. 115,-

G A V E B Ø K E R for venner i utlandet:

.... eks. Roald Astrup Nielsen: **The «SOLBRIS» escapade** (Engelsk) kr. 80,-
 » **La Fuga del «SOLBRIS»** (Spansk) kr. 80,-
 » H. Franklin Knudsen: **I was Quisling's Secretary** kr. 55,-

«OPPGJØRET» BEDØMMES:

.... eks. Institutet för Offentlig och Internationell Rätt:
Den norska rättsuppgörelsen kr. 50,-
 » Forbundet: **Gi oss rettsstaten tilbake** kr. 5,-
 » Forbundet: **§ 104. Mere lys over rettsoppgjøret** kr. 10,-
 » Pastor A. E. Hedem: **Quo vadis Norvegia** kr. 30,-
 » H.r.advokat Albert Wiesener: **ASTRID D.D.D.** kr. 100,-
 » Roald A. Nielsen: «**Solbris Ohoit**» kr. 100,-
 » Torstein Gunnarson: **Sannheten om Kirsten Flagstad** kr. 150,-
 » H.r.advokat Albert Wiesener: **Lys over landssvikoppgjøret** kr. 145,-
 » Jørgen Sehested: **Broholmøtet** kr. 75,-

FRONTKJEMPERNE:

.... eks. Richard Landwehr: **Frontfighters. The Norwegian Volunteer Legion of the Waffen SS.** kr. 120,-
 » Werner Haupt: **Leningrad, Wolchaw, Kurland. Bildbericht der Heeres-gruppe Nord 1941-1945.** kr. 210,-
 » Paul Hausser: **Soldaten wie andere auch** kr. 200,-
 » Hans Werner Neulen: **Europa und das 3. Reich** kr. 200,-
 » Hans Werner Neulen: **An Deutscher Seite** Fremragende om norske o.a. frivillige på tysk side i Waffen-SS og Wehrmacht kr. 175,-
 » R. Schulze-Kosens: **Militärischer Führernachwuchs der Waffen-SS. Die Junkerschulen** ... kr. 210,-
 » Sigurd Senje: **Glemt soldat** kr. 100,-
 » **Gebirgsjäger im Bild** kr. 210,-
 » **Panzergrenadiere der Panzerdivision** **Wiking im Bild** kr. 210,-
 » **Europäische Freiwillige im Bild** kr. 210,-
 » Munin-Verlag: **Wenn alle Brüder schweigen. Grosser Bildband über die Waffen SS** kr. 325,-

Legg til kr. 15,- for forsendelser ved forskuddsbetaling til: Postgiro 5 15 46 38. Bankgiro 6063.05.01248 eller ved sjekk, i kontanter eller frimerker. (Ellers porto og oppkravsgebyr.)

I alt bestilles for kr. som betales slik:

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

KAPITULASJON I 1940 OG VÅPENSTILLSTAND

Av John Sand

DEMOKRATI

Etter siste verdenskrig er begrepet demokrati kommet mer og mer i vanry hos stadig flere mennesker. Årsaken er at begrepet er blitt så sterkt knyttet til de stormaktenes samfunnssystemer og ideologier som seiret i den annen verdenskrig.

Med fysisk og økonomisk vold og makt har man tvunget på hele etterslekten et bilde av de seirende makter som demokratiske, humanistiske og edle av reneste vann. Mens den tapende part er blitt systematisk stemplet og hetset mot uten mulighet til gjensvar. Å være «nazist» er simpelthen det samme som å være ond.

Noen form for bevisførsel har ikke vært nødvendig fordi det rett og slett har vært straffbart å betvile enhver påstand som er blitt fremsatt i denne «demokratiske retroenhets» ånd.

Resultatet er blitt at likesom visse teologers monopol på kristendommen, opprettholdt ved hjelp av vold og makt mot anderledestenkende, bragte troen i vanry hos anstendige mennesker, bringer nå de falske apostler for demokrati, humanisme og antifrasisme selve den demokratiske ide i fare.

Men demokrati betyr kort og godt folkestyre, verken mer eller mindre. Humanisme er menneskelighet, og edel kan man neppe være uten å legge for dagen en viss grad av rettferdighetssans og høysinnethet. Altså de stikk motsatte egenskaper enn de som har preget seiersmaktene etter den annen verdenskrig.

Nå er det så at selv et virkelig demokrati ikke nødvendigvis behøver å være et gode i seg selv. Det beror utelukkende på folkets kvaliteter. Og disse beror igjen på de kulturelle og kunnskapsmessige forutsetninger som er tilstede. Er disse meget tilbake å ønske, vil demokratiet utarte til rent pøbelvelde.

Mange mener at det er nettopp dette vi erfarer i dagens Norge. Vi ville ubetinget ha erklært oss enige hvis det virkelig hadde vært slik at det var det norske folks vilje som bestemte våre parlamentarikers politiske kurs. Men nettopp det er det all grunn til å betvile. Ikke engang de aller mest livsviktige avgjørelser tør man å ta en folkeavstemning på. Våre politikere går rett og slett utfra at de er så i strid med folkeviljen at de ikke vil la folket komme til orde. Og ettersom resultatene av deres styre er så bedrøvelige, kunne det jo tenkes at folket tross alt kunne ha noe mer å fare med enn landets maktelite.

En av forutsetningene for et fruktbart demokrati er at meninger kan brytes uten at noen av partene blir systematisk tiet ihjel eller behøver å frykte for konsekvensene ved å hevde sin egen oppfatning. Dialog er demokratiets og fredens grunnvoll. For krig gjelder nødvendigvis andre lover.

Og med disse humanistiske prinsipper for øye tar vi gjerne en diskusjon om hvem som var de mest demokratiske, Nasjonal Samlings medlemmer eller de som vant krigen, men så grundig tapte freden.

I Folk og Land nr. 5 gjengis en meget interessant artikkel fra Offisersbladet nr. 5/1970. Et par feil bør imidlertid rettes på. Under det historiske bildet fra Trondheim 10. juni 1940 står det at general Ruge sendte sin stabssjef Roscher-Nielsen til forhandlingene. Men Roscher-Nielsen var ikke på noe tidspunkt generalstabssjef. Han var i 1940 sjef for operasjonsavdelingen i Hærens overkommando, og fra 11/5 1940 sjef for Sør-Hålogalands forsvar. Generalstabssjef i juni 1940 var den rettlinjete offiser oberst Halvor Hansson.

I linje 5 i artikkelen står det at Norge den 10. juni 1940 inngikk en våpenhvile med Tyskland som var bindende så lenge verdenskrigen varte. Ordet våpenhvile må være feiltrykk, for senere i artikkelen blir avtalen benevnt *Våpenstillstandsavtale*, og det er dette som er korrekt. Om våpenstillstand uttaler den anerkjente svenske folkerettslærde professor dr. Rikard Klen i KODIFICERAD ORDBOK I KRIGETS LAGA; II, side 568: «Med stillestand (armistice) menas fiendligheternas stadigvarande innställelse . . . Stillestandet kan vara antingen lokalt (armistice partiel on local) eller allmänt (armistice general ou treve). *Det senare (armistice general) innställer fiendligheterna överallt*». (Min understr.)

Det har vært omhyggelig forrettet, men er likevel en kjennsgjerning at Roscher-Nielsen som vitne i Skancke-saken faktisk innrømmet at den avtale han undertegnet i Trondheim ved 17-tiden den 10. juni 1940 var en våpenstillstandsavtale som gjaldt *hele Norge*. Se her referat i Aftenpostens aftennr. for torsdag 27/11 1947: «For svareren sier at det i avtalen finnes bestemmelser om losvesen og meget annet. Det ser ut som om dette gjelder *hele Norge*». Roscher-Nielsen: «Ja, det er

mulig det, men når tyskerne satte dette som betingelse for å undertegne en våpenstillstandsavtale så var det ikke annet å gjøre enn å undertegne». En må også ha klart for seg at Roscher-Nielsen knyttet sin underskrift til en formulering som ikke etterlater tvil om hva Trondheimsavtalen tok sikte på, ikke en kapitulasjon for 6. divisjon, men en våpennedleggelse for hele den norske forsvarsmakt. I denne avtale, som Roscher-Nielsen undertegnet på vegne av Norges forsvarssjef den 19/6 1940 står det i innledningen: «Gjennomføringsbestemmelser i samsvar med paragraf 3 i avtalen om den norske forsvarsmakts våpennedleggelse.» Videre inngikk Roscher-Nielsen en supplementsavtale i Narvik den 11. juni 1940. Ifølge dette supplement til hovedavtalen forpliktet han Forsvarets overkommando til å stille de norske styrker i Øst-Finnmark under tysk overkommando.

Påstanden om at den avtale Roscher-Nielsen - etter ordre av Norges forsvarssjef - undertegnet i Trondheim var en kapitulasjonsavtale som var rent lokal og bare omfattet 6. divisjon, er *ren historieforskning*. Kapitulasjonsavtalen for 6. divisjon ble undertegnet på Spionkop ved Narvik i to tempi, kl. 9.15 og kl. 9.50 den 10. juni. Da Roscher-Nielsen ved 11-tiden samme dag begynte forhandlingene med den tyske overkommando, hadde han således hverken noen 6. divisjon eller andre norske enheter å kapitulere med. Det faktum at Norges forsvarssjef og hans stab også la ned våpnene viser også at Trondheimsavtalen ikke bare omfattet 6. divisjon. For den norske forsvarssjef og hans stab kunne da umulig være underordnet en divisjonskommando! (6. divisjon) Det ville være like meningsløst som å påstå at generaldirektøren for NSB er under-

ordnet distriktsjefen for Ofotbanen!

At Trondheimsavtalen også ble gjort gjeldende for 1. divisjon, som i juli 1940 vendte tilbake fra internering i Sverige, fremgår av Den militære undersøkelseskomisjonens rapport, s. 172: «Kommissjonen kan ikke se at der fra overordnet politisk eller militær myndighet er gjort noe for å hindre, at enten befal eller menige ved retur til Norge forpliktet seg til ikke å bære våpen mot Tyskland. Da nordmennene vendte hjem, ble de ved grensen møtt av tysk militær og politi, og tyskerne gjennomførte deretter for det hjemvendende befal de samme regler som var lagt til grunn for dem som hadde kapitulert eller var tatt til fange på norsk område.»

Altså: Tyskerne henholdt seg til den landsomfattende våpenstillstandsavtale fra Trondheim og krevde ingen kapitulasjonsavtale for 1. divisjon.

Teksten i Trondheimsavtalen er da også klar: den gjelder ikke bare 6. divisjon, men «die gesamten norwegischen Streitkräfte». Oversettelsen av «die gesamten» til de «samlede» er også *ren forskning*, jfr. hva et særdeles sakkyndig og nøytralt institutt uttaler om dette. Se her artikkel av den kjente historiker cand. phil. Anton Olstad i Norsk Militært Tidsskrift nr. 5/85. Oberstløytnant Olstad skriver: «Gesellschaft für deutsche Sprache i Wiesbaden, som er rådgivende organ når det gjelder fortolkninger av lovgivning, rettsnormer m.v. i Forbundsrepublikken har uttalt seg om «gesamten» i denne forbindelse. *Deres tolkning går ut på at «gesamten» her må bety samtlige stridskrefter og ikke bare de samlede*». (Min understr.)

Jeg er helt enig med artikkelforfatteren i Offisersbladet: Trondheimsavtalen er en generell våpenstillstandsavtale som ifølge folkeretten innstiller fiendlighetene *overallt*.

Verv nye abonnenter!

Ikke på meget lenge har interessen for vår sak vært så stor som nå. Derfor er tiden ideell til å verve nye abonnenter.

Enhver som er åpen nok til å undersøke begge sider av saken, vil ha utbytte av å lese vår avis.

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 11—14, onsdag kl. 17—20.
Postadresse: POSTBOKS 924 SENTRUM, 0104 OSLO 1.
Kontoradresse: ENERHAUGSPLASSEN 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

NORGES VALG:
Nasjonal samling eller
multinasjonal splittelse

INO
støtter deg!
Støtt
INO!